

Sygn. akt V KK 16/21

POSTANOWIENIE

Dnia 4 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Igor Zgoliński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 4 sierpnia 2021 r.,

sprawy **J. M.**,

w przedmiocie wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie na podstawie ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób

represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 1 października 2020r., sygn. akt II AKa (...),

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w S.

z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. akt III Ko (...)

p o s t a n o w i ł :

1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2) obciążyć wnioskodawcę kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. III Ko (...), na podstawie art. 8 ust. 1 w zw. z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz J. M. kwoty wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku: 5 979 zł tytułem odszkodowania, 12 000 zł tytułem

zadośćuczynienia; w pozostałym zakresie wniosek ten został oddalony, zaś wydatkami postępowania obciążono Skarb Państwa.

Od tego wyroku apelację wniosła pełnomocniczka wnioskodawcy, zarzucając:

- 1) naruszenie prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 7 k.p.k., polegające na dowolnej ocenie dowodów i wyciągnięcie z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wniosków sprzecznych z zasadami logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego i wskazaniem wiedzy, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że zasądzona kwota zadośćuczynienia jest kwotą odpowiednią;
- 2) błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na treść orzeczenia, polegający na błędnym uznaniu, że pozbawienie wolności J. M. nie cechowało się szczególnym stopniem drastyczności, pomimo tego, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika odmienny stan faktyczny sprawy;
- 3) błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia poprzez uznanie, że w okolicznościach niniejszej sprawy sumą odpowiednią zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez J. M., wynikającą z niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od dnia 22 do dnia 23 grudnia 1970 r. w związku z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego jest kwota 12 000 zł;
- 4) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 361 § 1 i 2 k.c., polegające na redukcji kwoty odszkodowania o 50%, jakie J. M. mógłby wydać na własne utrzymanie, podczas gdy wykładnia przepisu wskazuje na odpowiedzialność odszkodowawczą za straty, jakie pokrzywdzony poniósł, jak również korzyści, które mógłby osiągnąć;
- 5) obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 481 § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nie przyznanie od zasądzonych sum odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, pomimo, że takie żądanie zostało zgłoszone w piśmie z dnia 1 października 2018 r.

W konsekwencji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz wnioskodawcy dalszych dochodzonych kwot tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania wraz z należnymi odsetkami za opóźnienie.

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 października 2020 r., sygn. II AKa (...), zaskarżony wyrok został zmieniony w ten sposób, że:

- kwotę zasądzoną tytułem odszkodowania podwyższono do 10 786 30 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku;
- kwotę zasądzoną tytułem zadośćuczynienia podwyższono do 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku; w pozostałej części zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy.

Od tego wyroku pełnomocniczka wnioskodawcy złożyła kasację, zarzucając rażące naruszenia prawa mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

1. art. 7 k.p.k. poprzez dowolną ocenę dowodów i wyciągnięcie z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wniosków sprzecznych z zasadami prawidłowego rozumowania, doświadczenia życiowego i wskazaniemi wiedzy, a w konsekwencji przyjęcie, że zadośćuczynienie w kwocie 20.000 zł spełnia cel i wymogi określone art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w przypadku krzywd J. M. doznanych na skutek niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od dnia 22 do dnia 23 grudnia 1970 r., w związku z jego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;
2. art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 445 § 2 k.c. oraz art. 448 k.c. w zbiegu z art. 8 ust. 1 ustawy lutowej poprzez błędne przyjęcie, że kwota zadośćuczynienia w wysokości 20.000 zł jest kwotą odpowiednią w stosunku do rozmiaru krzywd doznanych przez J. M..

Formułując powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator nie podzielił stanowiska skarżącej i w konsekwencji wniósł o oddalenie złożonej kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna. Przyczyny takiej oceny wynikają przede wszystkim z braku respektowania przez skarżącą unormowań określających dopuszczalne podstawy nadzwyczajnego środka zaskarżenia (art.

523 § 1 k.p.k.). Do podstaw tych należą tylko uchybienia określone w art. 439 k.p.k. lub porównywalne swoją doniosłością inne rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku naruszenia prawa. Powyższe podstawy wskazują, że kasacja jest środkiem wysoce sformalizowanym, a jej istota i funkcja nie może być utożsamiana ze środkiem odwoławczym jakim jest apelacja, inicjująca kontrolę instancyjną. W postępowaniu kasacyjnym prawomocny wyrok podlega kontroli jedynie w zakresie najpoważniejszych naruszeń prawa, nie dających się pogodzić z ideą rzetelnego procesu. Rolą skarżącego jest wykazanie, że takie uchybienia w konkretnej sprawie wystąpiły. Powyższych rygorów co do nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie zmienia wydanie przez Sąd II instancji orzeczenia reformatoryjnego. Nie podlega ono - tak jak orzeczenie Sądu I instancji – kontroli instancyjnej, lecz jedynie weryfikacji w aspekcie wskazanych w art. 523 § 1 k.p.k. uchybień.

Wobec powyższego oczywiste jest, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych nie jest dopuszczalny w kasacji. Zarówno w sytuacji, gdy został podniesiony wprost, jak również wówczas, gdy dla obejścia ustawowych ograniczeń nazwany - jak to ma miejsce w rozpoznawanej kasacji - obrazą prawa materialnego i procesowego. Sąd II instancji, aprobuując częściowo zarzuty podniesione w środku odwoławczym, dokonał ponownej analizy istotnych okoliczności zdarzenia, w tym przede wszystkim sposobu postępowania funkcjonariuszy wobec bezprawnie zatrzymanego wnioskodawcy i nadał im właściwą wagę przy ustalaniu, jaka wartość zadośćuczynienia będzie w tych uwarunkowaniach odpowiednia w rozumieniu art. 445 § 1 i 2 k.c. oraz art. 448 § 2 k.c. Doprowadziło to do modyfikacji orzeczenia Sądu I instancji i zasądzenia niemalże dwukrotnie wyższej kwoty tego świadczenia. Wyrażony w kasacji pogląd, że ta wartość pozostaje w dalszym ciągu „symboliczna”, stanowiło jedynie polemikę z poczynionymi na etapie postępowania odwoławczego ustaleniami. Skarżąca zdaje się nie dostrzegać tego, że w postępowaniu kasacyjnym zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżony wyrok w sposób oczywisty narusza zasady ustalenia wartości tego świadczenia, a więc gdy uwzględniono niewłaściwie lub też nie uwzględniono właściwych elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości zadośćuczynienia, a tak przecież w ocenianym przypadku - czego dowodzi treść

uzasadnienia zaskarżonego wyroku - nie było. W ramach postępowania kasacyjnego nie jest natomiast dopuszczalne wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego do czego zmierza w istocie kasacja (zob. np. wyrok SN z dnia 7 czerwca 2018 r., II KK 433/17, LEX nr 2509593).

O rażącym w rozumieniu art. 523 § 1 k.p.k. naruszeniu zasad ustalania "odpowiedniego" zadośćuczynienia mogłoby świadczyć np. przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego, zamiast stanowiącego realną rekompensatę doznanej krzywdy. Nie może być mowy o rażącej obrazie prawa cywilnego materialnego wówczas, gdy strona prezentuje tylko odmienną ocenę przesłanek rzutujących na wysokość dochodzonego zadośćuczynienia (zob. np. postanowienia SN z 4 lutego 2015 r., V KK 332/14, LEX nr 1640274; post. SN z 1 września 2016 r., V KK 161/16, LEX nr 2120900; wyrok SN z 4 listopada 2016 r., II KK 182/16, LEX nr 2162808).

Z całą pewnością kwoty 20 000 zł nie sposób określić jako symboliczną, z uwagi na to, że zawiera się ona w odpowiedniej proporcji do przeciętnej stopy życiowej społeczeństwa (zob. post. SN z 22 stycznia 2015 r., III KK 252/14, LEX nr 1640256) i będąc wynikiem uwzględnienia wszystkich relewantnych okoliczności kauzalnych jest w stanie złagodzić doznane przez wnioskodawcę krzywdy wynikłe z niewątpliwie niesłusznego pozbawienia wolności.

Mając wszystkie powyższe okoliczności na względzie uznano oczywistą bezzasadność kasacji. Orzeczenie o kosztach znajduje swoje umocowanie w treści art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 k.p.k.